

"Več kot nas bo, hitreje bomo na cilju!"

V vročih avgustovskih dneh je Slovenijo obkrožila nenavadna, a vendarle sila zabavna novica, da so si trije eminentni domači (mednarodno uveljavljeni) umetniki Emil Hrvatin, Davide Grassi in Žiga Kariž spremenili ime v Janez Janša

ROK VEVAR

Govorice so v paketu prinesle še druge (neuradne) informacije, npr. kako naj bi se vsi trije novi JJ (že pred spremembo imena) vključili v stranko SDS in kako naj bi na nedavni poroki enega od njih prišlo do konfuzne situacije, ko sta - poleg ženina - še obe poročni priči nosili ime "Janez Janša". Govorilo se je, da je matičar s strašnimi težavami ostajal pri vsem skupaj protokolarno resen.

Neposredno pred tem so trije umetniki (še pod svojimi nekdanjimi imeni) rekonstruirali znameniti "Triglav" skupine OHO (originalno iz leta 1968) na kraju, po katerem se performans imenuje, in ga medijsko predstavili kot multipli (državotvorni) jubilej, kar je v zadnjem času nekakšen nezapisani predpogoj, s katerim pri nas neki umetniški dogodek pridobi kakršnokoli javno relevantnost. Sam razumem njihov "Triglav" kot subverzivno afirmacijo, vpisano v paradoksalni, anahronistični kulturni horizont, ki dobrih petnajst let po nastanku slovenske države umetnost še vedno razumeva kot državotvorno, saj uradna (kulturna) politika državo bolj kot avtonomno tvorbo razume kot nekakšen rezervat za ogroženo etnijo Slovencev. V zvezi z njihovim preimenovanjem se mi postavlja vprašanje, kako naj to njihovo gesto mislim?

Trojica poudarja, da preimenovanje ni javna, ampak zasebna zadeva, in nobenega razloga ne vidim, da jim tega ne bi (vsaj do neke mere) tudi verjel. Njihov deklarativni vpis svojega preimenovanja v zasebno sfero temu mojemu izvajanju nadenja pečat rumenega novinarstva, s tem pa tudi tveganje, da me lahko trojica zaradi tele interpretacije toži. A naj tole interpretacijo vseeno opravim. Četudi njihova gesta ni umetniško dejanje, pa jo je vseeno mogoče misliti v okvirih performansa, saj bodo vsi trije svoje novo ime kot umetniki, se pravi: javne osebe, podpisovali pod svoja umetniška dela, ki pa bodo na ogled v javnosti. Npr. eden od Janezov Janš se te dni mudi v Berlinu na festivalu "Tanz im August", kjer na-

stopa v dogodkih skupaj z Meg Stuart, Xavierjem Le Royem, Giselle Vienne, Felixom Rucketom, Olgo Pona, Alice Chauchat. A za kakšen tip performansa v primeru preimenovanja gre?

S teoretskim instrumentarijem, ki je na voljo v zvezi z umetniškim in/ali političnim aktivizmom, je mogoče njihovo gesto kategorizirati kot tisto subverzivno afirmacijo, ki se imenuje nadidentifikacija, vendar pa je treba vedeti, da je ta gesta v primeru trojice odslej v stalnem procesu: semiotizirala se bo v povezavi z vsakim njihovim novim umetniškim delom in javnim nastopom, zato ni nujno, da ne utegne ubrati tudi kakšnih, doslej neznanih poti. Za kaj gre pri subverzivni afirmaciji? "Subverzivna afirmacija je umetniška/ politična taktika, ki umetnikom/ aktivistom omogoča udeležbo v posameznih socialnih, političnih ali ekonomskih diskurzih, poleg tega jih lahko z njeno pomočjo potrjujejo, prisvajajo ali izrabljajo, medtem ko jih hkrati spodkopavajo. Zanje je značilno predvsem dejstvo, da hkrati z afirmacijo pride do vzpostavljanja distance do samega predmeta afirmacije ali njegovega razkritja. Pri subverzivni afirmaciji vedno pride do presežka, ki destabilizira afirmacijo in jo obrne v njeno nasprotje. .../ Subverzivna afirmacija in nadidentifikacija sta - kot 'taktiki eksplicitnega odobravanja' - obliki kritike, ki ob pomoči tehnik afirmacije, vpletenosti in identifikacije postavita gledalca/ poslušalca v natančno takšno stanje ali situacijo, ki bi jo ali jo bo pozneje kritiziral. Različnim taktikom in parazitskim tehnikam je skupna uporaba klasičnih estetskih metod, kot so: imitacija, simulacija, mimikrija in kamuflaža v smislu 'nevidnosti', ki jo prinese stapljanje z ozadjem," preberemo v eni od zadnjih številčk Maske, ki obravnava prav različne tipe subverzivnih afirmacij v zgodovini sodobnih umetnosti in političnega aktivizma.

V zvezi z nadidentifikacijo Slavoj Žižek v članku iz leta 1993 "Zakaj Laibach in NSK niso fašisti?" omenja več parametrov, ki naj bi določali nadidentifikacijo. Prvo sem zgoraj že navedel, drugi od njih je uprizorjanje nenapisa-

nega, obscenega zakona ali "nočnega kodeksa", ki dopolnjuje uradni, zapisani zakon nekega legalnega sistema (kršenje javnega zakona, ki oblasti ne zadošča, se NE sankcionira tako drastično kot kršenje ilegalnega kodeksa neke oblasti, saj ravno s kršenjem ilegalnega kodeksa posameznik zavzema distanco, s katero ga oblast nima več v oblasti; npr. novinarju se oprosti, da potvarja resnico (zamolčuje informacije) o neki oblasti, ko pa se javno vede v nasprotju s členom ilegalnega kodeksa, ki se glasi: "o oblasti se ne piše kritično", takoj podleže sankcijam, četudi so njegove trditve resnične). Tretja značilnost nadidentifikacije je, da s svojo afirmativno naravo vrže iz tira sprejemnika (bralca, gledalca) te geste, saj se slednji ne more opirati na željo nosilca te nadidentifikacije ("Povejte fantje, kaj hočete s tem svojim preimenovanjem?"), ampak mora svojo željo v zvezi s to gesto definirati sam (sprejemnik je vržen v kontratransfer, kjer njegova želja preneha biti "želja drugega"). Problem je v naslednjem: če bi sprejemnik vedel, da fantje s svojo gesto vzpostavljajo ironično distanco do oblasti (predsednika vlade), bi bila zadeva rešena, saj bi tudi sprejemnikova ironična distanca s tem dobila subverzivni predznak, ampak kot pravi Žižek: "Kaj če ta distanca še zdaleč ne predstavlja grožnje sistemu, temveč označuje najvišjo obliko konformizma, saj normalno delovanje sistema zahteva cinično distanco?"

Kaj lahko na podlagi dosedanjih gest zapišem o nadidentifikaciji trojice? "Več kot nas bo, hitreje bomo na cilju!" je stavek, ki ga je predsednik vlade izrekel v nekem javnem nastopu. Kaj ta stavek, ki ga trojica vzame dobesedno kot scenarij za performans, govori? Izraža predvsem neko obliko demagogije političnega egalitarizma, ki je bila doslej značilna za vse totalitarne režime. Kašen je njegov pomen? V okviru "demokracije" pomeni predvsem neko ontološko nerazumevanje razlike, ki naj bi bila sicer vpisana v demokratični pluralizem in ki je s svojim defektom značilna za zahodnjaško hegemonijo človekovih in vsakršnih pravic: "Tvojo

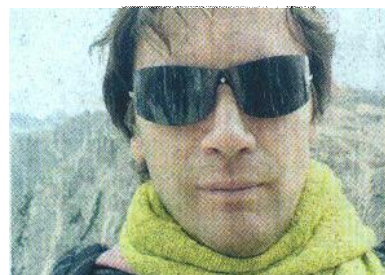
drugačnost sem pripravljen spoštovati, vkolikor si enak meni.“ Na to se nemara nanašajo pamfleti celotnega domačega političnega spektra, ki misli izrazito enopartijsko in ki si zadnje čase javno prizadeva preseči “stare razlike med političnimi bloki” (npr. Pahor s SD, Društvo Za-res). Človek se pri tem seveda vpraša, od kod potem potreba za izstop iz nekdanjega enopartijskega sistema? Retrospektivno se vsebolj zdi, da je ta izhajala iz frustracij nekih “nemogočih političnih elit”, ljudi, ki niso mogli realizirati svojih političnih ambicij in ki se niso imeli možnosti vzpostaviti kot oblast. Trojica s svojo nadidentifikacijsko gesto, po mojem prepričanju, na vidno mesto postavlja neko historično lastnost slovenskega življa, ki ne zmore niti misliti niti delovati v skladu z razlikami, ki se npr. v znanstvenih vodah hvali z “bogastvom” različnih jezikovnih dialektov, ohranjenih na majcenem geo-političnem teritoriju, ne da bi se zavedala, da so ti eden od najeklatantnejših dokazov, da so se ljudje na tem prostoru med sabo zelo zelo slabo: pogovarjali in slišali. Za to bomo v prekršku z nočnim kodeksom sedanjih političnih elit (desnih desnih, levih desnih in srednjih desnih), dokler še sami ne bomo participirali pri “več kot nas bo” in se preimovali v Janeze Janša, Dimitrije Ruple, če pa kdo nemara želi biti pred časom, pa tudi v Borise

Pahorje. Skratka: enoumje nad daje na izbiro celo vrsto različnih opcij. “In takrat si bomo lahko priborili svoj kruh, svoje pravice!”

*Subverzivna
afirmacija
umetnikom
omogoča udeležbo
v posameznih
socialnih,
političnih ali
ekonomskih
diskurzih, z njeno
pomočjo jih lahko
potrjujejo,
prisvajajo ali
izrablajo, medtem
ko jih hkrati
spodkopavajo*

Janez Janša

Janez Janša

Janez Janša